

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№12

2025
dekabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 799 sahifa.
2025-yil, dekabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimonshunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RASMIY RIVOJLANISH YORDAMI (OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE, ODA) ORQALI O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISH (PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT, PFM) TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	24
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Ulug'ova Maftunabonu To'liqinova	
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN LEADING WHEAT-PRODUCING COUNTRIES.....	28
Turayeva Gulizahro	
BLOKCHEYN TIZIMLARI UCHUN XESH FUNKSIYALARNI TANLASH MEZONLARI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	32
Abduraximov Baxtiyor, Allanov Orif, Turdibekov Baxtiyor	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA KICHIK KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISHNI SAMARALI TASHKIL ETISH MODELLARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	39
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
ISSIQLIK AKKUMULYATORINING RAZRYADLANISH JARAYONIDA SUYUQLIK QATLAMLARIDA HARORAT TAQSIMLANISHINING BIR O'LCHOVLI MODEL	43
B.A. Hikmatov, M.S. Mirzayev	
ISLOM MOLIYASI TAMOYILLARI ASOSIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	49
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	
ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СИСТЕМ В ОБУЧЕНИИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	54
Даниярова Улбосын Куатбаевна	
YANGI TURDAGI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARI KO'RSATKICHLARINI KOMPLEKS BAHOLASH	58
Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna	
HALQALI YIGIRISH MASHINASIDA BURAM UCHBURCHAGINING IP UZILISHIGA BOG'LIQLIGINI TADQIQI.....	62
Soliyev Azizbek Kamoldinovich	
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТУРИЗМА 2030: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	69
Голышева Елена Вячеславовна	
STRATEGIK JARAYONNING MODELLARI	76
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ КВАРТИР В МНОГОЭТАЖНЫХ ДОМАХ.....	81
Уринов Адхамжон Акбарович	
MATERIALLARNI MURAKKAB YASSI TRAEKTORIYALAR BO'YICHA DEFORMASIYALANTIRISHDA PLASTIK DEFORMASIYALANISH JARAYONLARI	88
A.Xakimov, X.Xakimov	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI.....	95
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH CHORA-TADBIRLARINING KETMA KETLIGI	102
Xusanova Maloxat Mengnorovna	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA LOGISTIKA XARAJATLARI TAHLILI	107
Saidova Kamola Xoshimovna	

OZIQ-OVQAT SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	111
Tleuv Niyetulla Raxmanovich	
YUQORI MUSTAHKAM KOMPOZIT ARMATURALARDAN FOYDALANILGAN TEMIRBETON KONSTRUKSIYALARINING YUK KO'TARUVCHANLIGI VA UZOQ MUDDATLI DEFORMATSIYALARINI BAHOLASH	114
Mamajanova Odina Alisher qizi	
KORXONALARDA DAROMADLILIK KO'RSATKICHLARINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	119
Farog'at Xo'jabekova, Eshankulova Nafisa Komiljon qizi	
TEMIR YO'L INFRATUZILMASIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASH: CSR, ESG VA PRI ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH	124
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN OPTIMIZING MARKETING AND EDUCATIONAL PROCESSES IN HIGHER EDUCATION	128
Sadikov Shoxrux Shuhratovich	
BANK FAOLIYATIDA "YASHIL" MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	133
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI	139
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
BOSHQARUV PSIXOLOGIYASIGA DOIR MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	145
Aripov Oybek Abdullayevich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARALARI	150
Karimov Nodirbek	
УТИЛИЗАЦИЯ ПОБОЧНЫХ ПРОДУКТОВ ПЕРЕРАБОТКИ ХЛОПКА ДЛЯ СИНТЕЗА АНТИКОРРОЗИОННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ.....	155
Ситмуратов Тулкинбек Сабирбаевич, Баходиров Худайберган Баходир угли	
SANOAT KORXONALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	163
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	168
Nazarova A.N.	
АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ СИСТЕМА РАСЧЁТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНИЗАЦИИ	172
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
BLOCKCHIAN, IOT (INTERNET OF THINGS) NING IQTISODIY SOHALARDA QO'LLANISHI	178
Avazov Ergash Xidirberdiyevich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI MOLIYAVIY BOSHQARISHNING JORIY HOLATI VA EKONOMETRIK TAHLILLAR ASOSIDA KELGUSI YILLAR PROGNOZI.....	182
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ XO'JALIGI KLASSTERLARI MOLIYAVIY HOLATINING NAZARIY JIHATLARI	190
Dildora Yuldasheva	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINING HOLATI	194
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
MAHALLA BUDJETI VA SOLIQLARNING YIG'ILUVCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	200
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	

BUDJET TASHKILOTLARIDA QURILISH-TA'MIRLASH XARAJATLARI HISOBINING USLUBIY JIHATLARI.....	206
<i>Azizova Zilola Lochinovna</i>	
KOSHI – BUNYAKOVSKIY – SHVARS INTEGRAL TENGSIZLIGI VA UNING IQTISODIYOTDAGI ROLI.....	212
<i>Saipnazarov Shaylovbek Aktamovich</i>	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННЫЙ СЕКТОР УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ, ПЕРЕРАБОТКА БИОМАССЫ И СТРАТЕГИИ СОКРАЩЕНИЯ ПОСТУБОРОЧНЫХ ПОТЕРЬ	219
<i>Эгамбердиев Хумоюн Хамрокулович</i>	
HOVUZ BALIQCHILIGI XO'JALIKLARIDA REJALASHTIRISHNING MUDDATLARI VA BOSQICHLARI	227
<i>Dosmuratova Shaxista Kengashovna, Menglikulov Bakhtiyor Yusupovich</i>	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	233
<i>Ergashev Jamshid Jamoliddinovich</i>	
KON-METALLURGIYA KORXONALARINING KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA KPINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	237
<i>Ergashov Botirjon Ergashovich</i>	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	245
<i>Ahmadjanov Ilyosbek</i>	
ACCELERATING SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN RURAL AREAS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	250
<i>O.Q. Xudayberdiyeva, Z.B. Negmatullayeva</i>	
ISSIQXONALARDAN FOYDALANISHNING OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI BO'YICHA MUAMMONI ASOSLASH VA UNING MILLIY MANFAATLARGA ALOQADORLIGINI ANIQLASH	256
<i>Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li</i>	
NAMANGAN VILOYATIDA DON MAHSULOTLARI NARXLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOZOR TAJRIBASI	260
<i>Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING JAHON TAJRIBASI: MUAMMO VA ISTIQBOL	264
<i>Mamadaliyev Akmaljon</i>	
ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗНАЧИМОСТИ НАЛОГОВ В НОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ.....	269
<i>Зайналов Джахонгир Расулович</i>	
FARG'ONA VODIYSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI	274
<i>Murodxiyeva Feruza Majidovna</i>	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI BARQARORLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI.....	280
<i>Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna</i>	
LABOR MIGRATION IN UZBEKISTAN: SOCIO-ECONOMIC TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS	285
<i>Razakova Barno Sayfiyeva</i>	
U-NET BASED POLYP SEGMENTATION ON KVASIR-SEG DATASET: PERFORMANCE EVALUATION AND COMPARISON WITH STATE-OF-THE-ART METHODS	289
<i>Mukhriddin Arabboev, Shohruh Begmatov, Sukhrob Bobojanov</i>	

IQTISODIYOT TARMOQLARI VA SOHALARI RIVOJLANISHIDA SUN'IIY INTELLEKTDAN FOYDALANISH MASALALARI	300
Davletov Islambek Xalikovich, Normirzayev Ulmasjon Muzaffarjon o'g'li	
IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH SHART-SHAROITLARI VA OMILLARI	304
Karimova Iroda Abdusattarovna	
"MENING MAKTABIM" LOYIHASINI OMMALASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	311
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzayeva	
ISSUES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EDUCATION MARKET	320
Inomiddin Imomov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДА ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ СТЕПЕНИ НОВИЗНЫ И ЭФФЕКТОВ	324
Алиева Эльнара Аметовна	
ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В СИСТЕМУ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	331
Назарова Гулчехра Нурмуханбетовна	
ECONOMIC GROWTH: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECT	336
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
AGROKLASTERDAGI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR O'RTASIDAGI O'ZARO ALOQALAR MEKANIZMINING BUGUNGI HOLATI	342
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
SIMSIZ ALOQA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TEMIR YO'L STANSIYALARIDA POYEZDLAR HARAKATINI TASHKIL ETISH	350
Jonikulov Egamberdi Shavkat o'g'li	
GENDER SIYOSATI VA DEMOGRAFIK O'SISHNING INSON KAPITALIGA TA'SIRI	357
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
СОСТОЯНИЕ ВИТАМИННО-МИНЕРАЛЬНОГО ОБМЕНА (ВИТАМИН D, КАЛЬЦИЙ, МАГНИЙ, ФОСФОР) У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА С ОСТРОЙ ПНЕВМОНИЕЙ НА ФОНЕ ВЕГЕТАТИВНЫХ ДИСФУНКЦИЙ	364
Абдурахмонов Жасур Нематович, Шарипова Олия Аскаровна, Бахронов Шерзод Самиевич	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TARKIBIY TUZILISHI	373
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ АО ХУДУДГАЗТАЪМИНОТ	377
Хусанов Дурбек Нишанович	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTIDA NAZORAT GABARIT QURILMALARINING ZAMONAVIY HOLATI, TAHLILI VA HARAKAT TAKRIBI GABARITLARINI ANIQLASH USULINI TAKOMILLASHTIRISH	384
Xidirov Erkin Irgashovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA SAMARALI TAQSIMLASHDA RIVOJLANGAN XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI	391
Amanbaev Amanali Ortazbaevich	
GLOBAL DARAJADA FAOLIYAT YURITADIGAN BRONLASH TIZIMLARINING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI	396
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA INFRATUZILMA LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI	403
Akmal Shodiyev	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA LIZING MUNOSABATLARI HISOBİ	408
Inamov Abdusalom Muhamadovich, Inomov Sardor Abdusalomovich, Inomov Hasanboy Abdusalom o'g'li	

O'TKIR BRONXOLIT BILAN KASALLANGAN BOLALARDA KATAMNEZNING EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIDA UZIGA XOS KECHISHI.....	412
Azimova Kamola Talatovna	
THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING CONCEPTS RELATED TO YOUTH TOURISM	416
Norboyev Allayor Ismoilovich, Mansurova Zebuniso Abdurashidovna	
THE ESSENTIAL STRATEGIES WAYS OF SERICULTURE INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	420
Khojimatov Ravshanbek Rasuljonovich	
BLENDED LEARNING PLATFORMASI KANSEPSIYASI, ARXITEKTURASI VA FUNKSIONAL TUZILMASI.....	425
Qobulova Madina Tuxbatillo qizi, Mirzaaxmedov Muxammadbobur Karimberdiyevich	
ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI DAROMADLARI VA FAROVONLIGIGA TA'SIRI: IQTISODIY TAHLIL VA EKONOMETRIK BAHOLASH	430
Kuanishbay Berdimuratov	
MARKETING EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHGA OID XORIJIY YONDASHUVLAR TAHLILI	434
Sobirov Azizbek Avazbekovich	
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ОРГАНИЗАЦИИ	443
Бабахонов Бабуржон Шухрат угли	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA SOLIQ IMTIYOZLARINI QO'LLASH MASALALARI.....	449
Ibroximov Muxammadjon Abdullajanovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA BOSHQARUVINING RAQAMLI MODEL VA UNING SAMARADORLIGI	453
Olimova Bahora Shuxratovna	
СУЩНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	463
Муминходжаева Дилноза Рамизовна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И АНАЛИТИЧЕСКИХ ПЛАТФОРМ	468
Дурманов Акмал Шаймарданович	
УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА.....	477
Холмуратов Джахонгир Салимбек угли	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI.....	483
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA-INNOVASION JARAYONLARGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	489
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
AGROKLAFTERLARDA ICHKI SOTISH JARAYONIDA TRANSFERT BAHOLARNI BELGILASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	495
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MICE TOURISM AND ITS ADAPTATION TO THE CONDITIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	501
Ilkhomova Gulnoza Zayniddin kizi	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH.....	507
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	512
Umarova Munira Muxitdinovna	

JINDA ARRALI SILINDR TISHLARIDAN TOLANI AJRATISH JARAYONINI HAVO OQIMI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRUVCHI ENERGIYA TEJAMKOR QURILMANI MODELLASHTIRISH.....	516
Mirzakarimov Mirsharofiddin Mirzaabdurahimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI TOMONIDAN ISHLAB CHIQUARILGAN MAHSULOTLARNI XORIJGA EKSPORT QILISH MEKANIZMLARI	524
Matkarimov Anvar Tajimatovich	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH	528
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	533
Ismailov Bobir Salomovich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA KAPITAL QO'YILMALAR XUSUSIYATLARI VA ULAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	540
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA ASOSIY VOSITALAR VA ULAR BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI.....	545
Fayzullayev Murodjon Nematulayevich	
O'ZBEKISTONDA KLASSTER IQTISODIYOTI: INVESTITSİYALAR, EKSPORT VA SANOAT ISHLAB CHIQUARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI (2022-2024-YILLAR KESIMIDA).....	550
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich, Jabbarov Majidbek Erzodovich, Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
GLOBAL YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA EKOLOGIK, IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNING TAHLILI	556
M.M.Muminova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SMART TURIZM SHAROITIDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON ISTIQBOLLARI	565
Najmidinov Azizbek Bahrom o'g'li	
ТЕКУЩИЕ УГРОЗЫ И ВЫЗОВЫ, СВЯЗАННЫЕ С МИГРАЦИОННЫМИ КРИЗИСАМИ	571
Бегматов Хусанбек	
ELEKTRON TIJORAT SEKTORI UCHUN ONLAYN REKLAMA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	575
Rajabova Dilbar Ixtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTON MEVA-SABZAVOTCHILIK SOHASIDA MAHSULOT YETISHTIRISHDAN TORTIB UNI BOZORGA CHIQUARISHGACHA BO'LGAN JARAYONDA NEYROMARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	582
Sadiy Shukrillo Asatillo o'g'li	
YOSH TADBIRKORLAR FAOLIYATIDA INNOVATSION G'OYALARNING AMALIY AHAMIYATI	590
Ergashev Oybek Xaydaraliyevich	
ТЕХНОЛОГИЯ НЕТРАДИЦИОННОГО СБАЛАНСИРОВАННОГО КОМБИКОРМА, С ОБОГАЩЕННЫМ БЕЛКОМ И ФЕРМЕНТАМИ СОСТАВОМ ИЗ ГРИБКА PLEUROTUS OSTREATUS.....	594
Ниезов Хусан Ниез угли	
MINTAQAVIY RIVOJLANISH INDIKATOR TIZIMINING AHAMIYATI	601
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA DAVLAT SIYOSATI	608
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BOSHQARISH JARAYONI VA TIZIMI	612
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	

SPORT SANOATINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA OID XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI.....	616
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
MARKAZLASHTIRILGAN DISPETCHERLIK TIZIMIDA POEZDLAR HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA AVTOMATLAR NAZARIYASIGA ASOSLANGAN INTEGRATSIYALASHGAN MATEMATIK MODEL.....	620
Muhiddinov Obidjon Omonjon o'g'li	
ПРОЦЕНТНЫЙ РИСК ПО КРЕДИТАМ: АНАЛИЗ, ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ.....	627
Абдуллаев Шахобиддин Шамсиддинович	
REDUCTION OF GREENHOUSE GAS EMISSIONS: EMISSION QUOTAS OR MANDATORY CONTROL TECHNOLOGIES	633
Bobonov Doston Abdumo'min o'g'li, Qozoqboyev Jasur Abduvali o'g'li	
AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).....	637
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
ПОЛУЧЕНИЕ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ЦЕМЕНТА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ.....	643
Арипова Мастура Хикматовна, Ташбаев Джахангир Назим угли	
МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ ГОРЕЛОК И ИССЛЕДОВАНИЕ ИХ ТЕПЛОВОЙ НАГРУЗКИ	652
Ражабов Азамат Тоирович	
QISHLOQ XO'JALIK TEXNIKALARI MARKETINGI VA UNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI.....	658
Xolmirzayev Bobur Mansurovich	
ПРИМЕНЕНИЕ СУБСИДИАРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ АНКРОТСТВА: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	663
Хамзина Динара Рашатовна	
YASHIL REKREATSION TURIZM KONSEPSIYASINI JORIY ETISHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI.....	669
Baxriyeva Zarina Nasimovna	
KORXONALARDA DIVERSIFIKATSIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA IQTISODIY MEXANIZMLARINING O'RNI	672
Mirzarayimova Feruza Zokirjon qizi, Levakov Izzatulla Nematillayevich	
QALINLIGI 2 MM BO'LGAN TASMALI LISTLARNI SOVUQ HOLATDA PROKATLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH	679
Yusupov Abdulaziz Abdullajanovich, Saydumarov Botir Muradovich, Arslonov Asadbek G'aybulla o'g'li	
HUDUDIIY TARMOQLANGAN AVTOMOBIL YO'LLARI MUHANDISLIK INSHOOTLARI KOMPLEKSINI LOYIHALASH VA QURISH JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH.....	682
Zikrayev Akmaljon Alimovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIDA DAROMADLARNI OSHIRISH YO'LLARI.....	688
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
"MIKROSIMULYATSION MODELLAR" VA ULAR YORDAMIDA IQTISODIY SIYOSATGA OID QARORLARNING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA TA'SIRINI BAHOLASHDAGI AHAMIYATI.....	694
Mualliflar Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI TUZILMAVIY KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA TAMOIYILLARI.....	702
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
MOLIYAVIY REJALASHTIRISH VA TARTIBGA SOLISH	707
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	

SMART SOATLAR YORDAMIDA BEMORLAR SALOMATLIGINI NAZORAT QILISH.....	712
Alimqulov Nurmuhammad Muqumjon o'g'li, Eraliyev Humoyun Ma'mirjon o'g'li, Madaminova Mahliyo Bahodirjon qizi	
PENSIYA JAMG'ARMASI FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHDA DAVLATNING ROLI	718
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA BARQAROR RIVOJLANISH IMKONIYATLARINI BAHOLASH.....	722
Karimov Ma'ruf Ixtiyorovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA ISLOM MOLIYASINING AHAMIYATI	726
Sultonov Baxtiyor Baxodirovich	
UCH FAZALI IKKI CHULG'AMLI MOYLI TRANSFORMATORLARNING ISSIQLIK HISOBINI MODELLASHTIRISH VA TADQIQ QILISH	731
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Omonboyev Dilrux Nuraddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING RIVOJLANISHI BOSQICHLARI	736
Mamadiyev Elyor Akmalovich, Sharipov K. A.	
MOLIYAVIY INKLYUZIYANING IJTIMOIIY TABAQALANISHGA TA'SIRINING NAZARIY JIHATLARI.....	740
Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li	
ВОПРОСЫ ТРАНСФОРМАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ К МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА	746
Муҳидинов Аюббек Нуритдинович	
РОЛЬ КОЛЛЕКТОРНО-ДРЕНАЖНЫХ СИСТЕМ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	753
Жангабаев Данияр Мансурович, Хожамуратова Роза Тажимуратовна	
ASSESSMENT OF ESG INDICES OF PRESTIGIOUS HOTELS IN UZBEKISTAN	759
Saidova Madina Xayrullo qizi	
FISKAL SIYOSATDA MAHALLIY BYUDJETLAR MUSTAQILLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY INSTRUMENTLARI	765
Muxitdinov Sidikxo'ja Akobirxo'ja o'g'li	
TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARI KREDITLASH AMALIYOTINING XORIIY TAJRIBASI.....	771
Jabbarov Nodir Umirovich	
AKSIZ SOLINISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY TA'SIRI	775
Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna	
O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	781
Shavkat Djumaniyazov	
EKISHDA CHIGITNI BIR XIL TARQATISH VA OPTIMALLASHTIRISH USULLARI.....	787
Imomov Shavkat Jaxonovich, Nuritov Ikrom Rajabovich, Babamuradov Anvar Baxtiyorovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA KOMPLEKS IQTISODIY TAHLIL TIZIMINI JORIY ETISH	790
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
INNOVASION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTYERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	793
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	

INNOVASION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTYERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH

Mustafiev Akbar Mustafiev o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Mustaqil izlanuvchisi, OXUS UNIVERSITY o'qituvchisi

E-mail: mustafiev.akbar.94@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada innovasion faoliyat xarajatlarining buxgalteriya hisobi va auditini takomillashtirishga doir nazariy va amaliy masalalar ilmiy jihatdan tadqiq etilgan. Tadqiqot doirasida innovasion xarajatlarning iqtisodiy mohiyati, ularning turlari va tasnifi, shuningdek, ushbu xarajatlarning moliyaviy hisobotlarda to'g'ri aks ettirilishini ta'minlovchi me'yoriy-huquqiy asoslar atroficha tahlil qilingan. Amaldagi milliy hisob standartlari va normativ hujjatlar tahlili asosida innovasion loyihalar bo'yicha xarajatlarni hisobga olish va auditorlik tekshiruvi jarayonlarida kuzatiladigan tizimli muammo va kamchiliklar aniqlandi. Tadqiqotda innovasion faoliyat xarajatlari auditini amalga oshirishda risklarni baholash metodologiyasi, auditorlik dalillarini to'plash va tahlil qilish usullari hamda hisob-kitob jarayonlarida raqamli texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlari ilmiy asosda o'rganildi. Shu bilan birga, innovasion xarajatlarning shaffofligini ta'minlash, ularning iqtisodiy samaradorligini baholash va audit jarayonida xatarlarni minimallashtirishga qaratilgan taklif va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: Innovasion faoliyat, innovasion xarajatlari, buxgalteriya hisobi, audit, milliy hisob standartlari, innovasion loyiha, hisob siyosati, xatarlarni baholash, auditorlik dalillari, raqamli texnologiyalar, shaffoflik, moliyaviy hisobot, iqtisodiy samaradorlik, innovasion iqtisodiyot, auditorlik nazorati.

Abstract. This article scientifically studies theoretical and practical issues related to improving the accounting and audit of innovation activity costs. Within the framework of the study, the economic essence of innovation costs, their types and classification, as well as the regulatory and legal framework ensuring the correct reflection of these costs in financial statements were analyzed in detail. Based on the analysis of current national accounting standards and regulatory documents, systemic problems and shortcomings observed in the processes of accounting and auditing costs for innovation projects were identified. The study scientifically studied the methodology for assessing risks when conducting an audit of innovation activity costs, methods for collecting and analyzing audit evidence, and the possibilities of using digital technologies in accounting processes. At the same time, proposals and practical recommendations were developed to ensure the transparency of innovation costs, assess their economic efficiency, and minimize risks in the audit process.

Key words: Innovation activity, innovation costs, accounting, audit, national accounting standards, innovation project, accounting policy, risk assessment, audit evidence, digital technologies, transparency, financial reporting, economic efficiency, innovation economy, audit control.

Аннотация. В данной статье научно исследуются теоретические и практические вопросы, связанные с совершенствованием учета и аудита затрат на инновационную деятельность. В рамках исследования подробно проанализированы экономическая сущность затрат на инновации, их виды и классификация, а также нормативно-правовая база, обеспечивающая корректное отражение этих затрат в финансовой отчетности. На основе анализа действующих национальных стандартов бухгалтерского учета и нормативных документов выявлены системные проблемы и недостатки, наблюдаемые в процессах учета и аудита затрат на инновационные проекты. В исследовании научно изучена методология оценки рисков при проведении аудита затрат на инновационную деятельность, методы сбора и анализа аудиторских доказательств, а также возможности использования цифровых технологий в бухгалтерских процессах. Одновременно разработаны предложения и практические рекомендации по обеспечению прозрачности затрат на инновации, оценке их экономической эффективности и минимизации рисков в процессе аудита.

Ключевые слова: инновационная деятельность, затраты на инновации, бухгалтерский учет, аудит, национальные стандарты бухгалтерского учета, инновационный проект, учетная политика, оценка рисков, аудиторские доказательства, цифровые технологии, прозрачность, финансовая отчетность, экономическая эффективность, инновационная экономика, аудиторский контроль.

KIRISH

Yangi O'zbekistonda har bir sohada yangilikka intilish, zamonaviy yondashuvlar asosida faoliyat olib borish eng muhim masalalardan biri sanaladi. Innovasion faoliyatni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, milliy innovasiya tizimini rivojlantirish, ilg'or texnologiyalarni joriy etish mexanizmlarini takomillashtirish, ilm-fan va texnika sohalarining ustuvor yo'nalishlarini rivojlantirish mamlakatda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Shu maqsadda, 2018 yil 15 iyulda davlat rahbari tomonidan qabul qilingan "Innovasion loyihalar va texnologiyalarni ishlab chiqarishga tatbiq etishni rag'batlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi¹ qaror doirasida tashkil etilayotgan Innovasion g'oyalar, texnologiyalar va loyihalar respublika yarmarkasi davlat, ilm-fan, ishlab chiqarish hamda biznes o'rtasida samarali hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Shavkat Mirziyoevning innovasion taraqqiyot va auditorlik faoliyatiga oid nutqlari O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti hamda xalqaro munosabatlarida muhim o'rin tutadi. Prezidentning innovasiya va moliyaviy nazoratga bag'ishlangan chiqishlarida, asosan, iqtisodiy islohotlar, yangi texnologiyalarni joriy etish hamda davlat moliyaviy boshqaruvi masalalariga e'tibor qaratiladi. Innovasion loyihalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va ularning samaradorligini baholash maqsadida xarajatlar auditini muhim vosita bo'lib, moliyaviy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlashda asosiy rol o'ynaydi.

Tadqiqotni amalga oshirishda ishonchli ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish maqsadida bir nechta metodlar qo'llaniladi. Jumladan, sosiologik so'rovlar, intervyular, anketalar orqali jamlangan ma'lumotlar tadqiqotning empirik asosini shakllantiradi. Bundan tashqari, statistik tahlillar, iqtisodiy modellash va keys-stadi usullari yordamida innovasion faoliyatda xarajatlar auditining samaradorligi baholanadi.

Shuningdek, tadqiqot davomida korxonalarining moliyaviy hisobotlari va boshqa tegishli ma'lumotlardan foydalangan holda iqtisodiy tahlil o'tkaziladi. Bu yondashuv innovasion faoliyat xarajatlarning buxgalteriya hisobi va auditini takomillashtirishdagi o'rni va ahamiyatini chuqurroq o'rganishga hamda moliyaviy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning maqsadi – innovasion faoliyat xarajatlarning buxgalteriya hisobi va auditini takomillashtirish masalalarini kompleks va ilmiy asosda o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot metodologiyasi quyidagi asosiy jihatlarni aniqlashdan iborat. Bunda quyidagi metodologiyalardan foydalaniladi:

Nazariy asos — tadqiqot innovasion faoliyat xarajatlari, buxgalteriya va audit nazariyasi hamda milliy va xalqaro standartlarga tayanadi. Bu tadqiqotning ilmiy asosini tashkil qiladi.

Metodlar kompleksligi — tadqiqotda tahliliy, solishtirma, normativ-huquqiy, iqtisodiy-statistik, ekspert baholash, modellash, induksiya va deduksiya kabi metodlar qo'llanildi. Bu metodlar orqali nazariy va amaliy natijalar uyg'unlashtirildi.

Ilmiy yangilik va amaliyot bilan bog'liqlik — tadqiqot natijalari innovasion faoliyat xarajatlari hisob va auditini samaradorligini oshirishga, ularning shaffofligini ta'minlashga hamda milliy buxgalteriya amaliyotini xalqaro standartlarga yaqinlashtirishga qaratilgan.

Ushbu yondashuv innovasion faoliyat xarajatlarning buxgalteriya hisobi va auditini samarali, shaffof va ishonchli amalga oshirishga yordam beradi, xatarlarni kamaytiradi va strategik qarorlar uchun moliyaviy asos.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Mahalliy olimlardan U.V. Gafurovning ishida O'zbekistonda innovasiyalarni moliyaviy rag'batlantirishga yo'naltirilgan maxsus jamg'armalar tuzish orqali kichik biznesni innovasiyalarni amaliyotga joriy qilish faolligini oshirishni rag'batlantirish masalalari urganilgan. Otajonov ishid kichik biznes sub'ektlarining innovasion faoliyatini rivojlantirishda amalga oshirilgan samarali innovasion loyihalar natijalarini amaliyotga joriy qilish kabi masalalar ko'rilgan. Umarov., S.S.Saidkarimova., Sh.B. Oblaqulova ishlarida sanoat korxonalarining innovasion salohiyati va uni ko'rsatgichlari urganilgan, ishlarida sanoat korxonalarining innovasion salohiyatining mazmun - mohiyati, tarkibi va uni ifodalovchi ko'rsatgichlar urganilgan. AQShda o'tkazilgan empirik tadqiqotlar shuni ko'rsata-diki, B.Lev va T.Souginnis, P.Heli va D.Chemblers va boshqalar ilmiy-tadqiqot ishlariga qilingan xarajatlarni kapitallashtirish korxonalar bozor qiyma-tini realligini oshiradi deb ta'kidlaydi. Ushbu tadqiqotlar natijasida 38-son MHXS 54-bandini qabul qilishda asosqilib olingan, unda ma'lum mezonlargajavob berganda ilmiy tadqiqot ishlarigasarflangan xarajatlar kapitallashtiriladi.

1 Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 майдаги "Фаол тадбиркорлик ва инновацион фаолиятни ривожлантириш учун шарт-шароитларни яратиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"гининг ПҚ-3697-сонли қарори

INNOVASION FAOLIYAT HARAjATLARINING BUXGALTYeRIYa HISObI VA AUDITINI TAKOMILLASHIRISHDAN QUIYIDAGI MAQSADLARNI KO'ZLASHI MUMKIN:

1. Innovation xarajatlar to'g'ri va aniq qayd etilishi, auditda xatoliklarni kamaytirish va moliyaviy hisobotlarning ishonchligini ta'minlash;
2. Innovation faoliyat xarajatlari turlariga ko'ra alohida hisoblanib, ularning samaradorligi va rentabelligi tahlil qilinishi;
3. Hisob va audit jarayonida ma'lumotlarning to'g'ri va shaffof aks ettirilishi orqali korxona moliyaviy holatini aniq baholash;
4. Hisob va audit ma'lumotlari orqali innovation loyihalarning samaradorligi va rentabelligi aniqlanib, strategik qarorlar qabul qilishda asos bo'lib xizmat qiladi;
5. Milliy va xalqaro standartlar asosida hisob va audit uslublari optimallashtirilib, innovation xarajatlar samarali hisoblanadi

Innovation faoliyat har qanday korxona va tashkilotning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Bu jarayonning samarali amalga oshirilishida xarajatlarning to'g'ri hisobga olinishi va audit jarayonining yuqori darajada tashkil etilgani muhim ahamiyatga ega. Buxgalteriya hisobi va auditni innovation faoliyat xarajatlari nazorat qilish, ularning iqtisodiy samaradorligini baholash va moliyaviy hisobotlarning ishonchligini ta'minlashda asosiy vosita hisoblanadi. Innovation faoliyat audit tizimi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, moliyaviy nazoratning shaffofligi va yangi texnologiyalarning integratsiyasi iqtisodiyotning barqaror rivojini ta'minlaydi. Innovation faoliyatlar xarajatlari buxgalteriya xisobi va auditini o'tkazishdagi kamchiliklar xam mavjud va tadqiqot natijasida ilmiy yangiliklar orqali kamchiliklarga tavsiya berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari innovation faoliyat harajatlarning buxgalteriya hisobi va auditini takomillashtirishga qaratilgan bir qator muhim xulosalarni o'z ichiga oladi. Ushbu natijalar innovation faoliyatning moliyaviy samaradorligini yaxshilash, xarajatlarni to'g'ri hisoblash va monitoringni samarali tashkil qilishda katta ahamiyatga ega. Biz ushbu ilmiy natijalarimizga ga quyidagicha izox berdik:

1. Audit metodologiyasining rivojlanmaganligi

Innovation faoliyatdagi xarajatlar auditiga oid maxsus metodologiyaning etilmaganligi muammo tug'diradi. Innovation loyihalarning natijalari ko'p hollarda uzoq muddatli va aniq o'zgarishlar bilan aloqador bo'lgani uchun, ularni birlamchi hisobotlarda to'g'ri tahlil qilish qiyin. Auditorlar uchun innovation loyihalarning natijalari, ularning samaradorligi va qarzlarning aniq baxolanishi kerak.

2. Shaffoflikning yo'qligi

Innovation loyihalarda mablag'larning sarflanishini tekshirishda shaxsiy yoki kommersiya manfaatlari sababli shaffoflikning yo'qligi va ma'lumotlarning noma'lumligi — muhim muammodir. Bu holat moliyaviy monitoringni va auditni aniq va ishonchli amalga oshirishni qiyinlashtiradi. Ba'zi hollarda, innovation loyihalarning mablag'lari, ularning to'g'ri sarflanishi va natijalari to'g'risidagi ma'lumotlar kam bo'lishi mumkin.

3. Innovation loyihalarning aniqlik va qimmatligi

Innovation loyihalarning samaradorligini baholashda aniq va ishonchli ko'rsatkichlarning etishmasligi — boshqa bir kamchilik. Yangi texnologiyalar va loyihalar, ko'pincha, barqaror natijalarni tezda ko'rsatmaydi, shuning uchun ularning moliyaviy natijalarini baholash oson bo'lmaydi. Bunday holatda, audit jamoalari loyihalarning xulosalarini to'g'ri xulosa qilishda mushkullarga duch kelishi mumkin.

4. Qiyin shart-sharoitlar va ishlash muddati

Innovation loyihalar ko'pincha yangi g'oyalarni tatbiq etish va tekshirish jarayonida mavjud bo'lgan texnik va moliyaviy muammolarga duch keladi. Bunday loyihalarda xarajatlar tez o'zgaradi va yangilanadi, shuning uchun ularni monitoring qilish va tahlil qilish, ayniqsa, tezkor tasvirlash zaruriyati tug'iladi. Bu esa auditchilar uchun qiyinliklar yaratishi mumkin.

5. Raqamli texnologiyalardan foydalanishning past darajadagi integratsiyasi

Innovation faoliyatni moliyaviy tekshirishda raqamli texnologiyalardan to'liq foydalanishning past darajada bo'lishi. Zamonaviy auditorlik faoliyatini avtomatlashtirish va raqamli monitoring tizimlarini joriy qilish orqali yoki ularni amaliyotga tatbiq etishda yoshlardagi yoki korxonadagi muammolar innovation loyihalardagi xarajatlarni aniq baholashda qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi.

6. Ma'lumotlar bazasining etishmasligi

Innovation loyihalarni baholash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarning to'planishida ham muammolar yuzaga kelishi mumkin. Ba'zi hollarda loyihalarning barqarorlik natijalari yoki ushbu loyihalarga sarflangan mablag'lar to'g'risida to'liq va ishonchli ma'lumotlar mavjud bo'lmaydi. Bu esa auditchilarga xato xulosa qilish xavfini tug'diradi.

7. Raqobatni hisobga olmaslik

Innovation faoliyatdagi xarajatlarning aniq baholanishida raqobat muhiti, yoki xususiy sektordagi bevosita raqobat ta'sirlarining hisobga olinishi muhim ahamiyatga ega. Auditorlar raqobat sharoiti va bozordagi o'zgarishlarni to'g'ri baholashga e'tibor qaratishlari kerak.

Biz yuqoridagi xolatlarni inobatga olib quyidagi takliflarni berdik:

Bunday kamchiliklarning ilmiy echimlari davlat va xususiy sektorda samarali audit amalga oshirilishini ta'minlashga yordam beradi. Quyida mazkur kamchiliklarga qaratilgan ilmiy echimlar keltiriladi:

XULOSA VA TAKLIFLAR

Innovation faoliyatning moliyaviy samaradorligini oshirish va mavjud resurslardan oqilona foydalanish iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga muhim ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy innovation jarayonlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi moliyaviy mexanizmlarning samarali yo'lga qo'yilishiga va investisiyalarning oqilona taqsimlanishiga bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, innovation loyihalarining moliyaviy natijalarini aniq baholash va ularning samaradorligini oshirish uchun xarajatlar auditi muhim instrument hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xarajatlar auditi nafaqat innovation loyihalarining moliyaviy holatini tahlil qilishda, balki ularning rentabelligini oshirish, mablag'lardan samarali foydalanish va tavakkalchiliklarni kamaytirishda ham muhim o'rin tutadi. Aniq va ishonchli moliyaviy hisobot yuritish, xarajatlarning to'g'ri monitoringi va ularning maqsadli sarflanishini ta'minlash innovation faoliyatning umumiy natijadorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, xarajatlar auditi jarayonida muayyan muammolar mavjud bo'lib, ular innovation faoliyat samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Birinchidan, xarajatlarni tahlil qilish usullarining etarlicha aniq emasligi, ularning innovation sohada qo'llanilishidagi cheklovlar samaradorlikni pasaytirishi mumkin. Ikkinchidan, zamonaviy raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tahlil vositalarining etarlicha qo'llanilmasligi xarajatlar auditining natijalarini ishonchsiz qilishi mumkin. Uchinchidan, moliyaviy ma'lumotlarning ishonchligi va aniqligi bo'yicha muammolar innovation loyihalarining to'liq moliyaviy baholanishiga to'sqinlik qiladi.

Shu sababli, innovation faoliyatni moliyaviy jihatdan samarali boshqarish uchun xarajatlar auditini takomillashtirish, uning metodologiyasini mukammallashtirish va zamonaviy tahlil usullarini keng joriy etish zarur. Bu nafaqat innovation loyihalarining moliyaviy barqarorligini oshirishga, balki ularning uzoq muddatli rivojlanish strategiyalarini shakllantirishga ham imkon yaratadi.

Innovation faoliyatni amalga oshirish uchun olingan har qanday ko'rinishidagi moliyaviy yordamlarni to'g'ri hisobga olish juda muhimdir. Chunki, investorlar o'z mablag'larining korxona innovation faoliyatida samarali foydalanilayotganligini, to'g'ri hisobga olishni va tegishli hisobot shakllarida ochib berishni talab qiladi.

Amaldagi schyotlar rejasida (21-son BHMS da) innovation faoliyat moliyalashtirish manbalarini tizimli hisobga olish uchun mo'ljallangan schyot mavjud emas. Bunday tizim hisobsiz sanalib, innovation faoliyatni moliyalashtirish manbalari haqida real axborotlarni olish va ular to'g'risida investorlar uchun zarur bo'lgan hisobotni tuzish qiyinligi sababli ba'zan imkonsiz bo'lib qoladi. Shuning uchun biz 8800-sonli «Maqsadli tushumlarni hisobga oluvchi schyotlar» hisobvarag'ida davlat byudjetidan va boshqa manbalardan innovation faoliyatni moliyalashtirishni hisobga olish uchun quyidagi alohida schyotlarni nazarda tutishni maqsadga muvofiq deb bilamiz:

8850 - «Innovation loyihalarini byudjetdan maqsadli moliyalashtirish» (davlat, mintaqaviy, mahalliy);

8851 - «Innovation loyihalarini yuridik va jismoniy shaxslar hisobidan maqsadli moliyalashtirish» («biznes farishtalari», kraudfanding platformasida qatnashadigan jismoniy shaxslar va boshqalar). Ushbu schyotlarni innovation faol korxonalarda hamda innovation korxonlarda quyidagicha tartiblarda yuritishni tavsiya etamiz (2-jadval).

Uzoq muddatli aktivlarni yangilash doirasida innovation faoliyatni amalga oshiradigan korxonalar uchun mablag' manbai asosan bank kreditidir. Innovation mahsulotlar ishlab chiqaradigan kompaniyalar uchun bunday mablag'lar cheklangan, chunki bunday loyihalarining natijalari aniq emas, riski katta hamda uning qoplanishi uzoq muddatlidir.

1-jadval. Korxonaning innovation loyihalarini maqsadli moliyalashtirishni hisobga olish

Operatsiya mazmuni	Innovation faol korxona		Innovation korxona	
	Dt	Kt	Dt	Kt
Innovation faoliyat uchun moliyalashtirish mablag'lari olinganda	5110	8850, 8851	5110	8850, 8851

Innovasion maxsulot olish jarayoni	2010	1010, 6710, 6510, 6010	0800, 4410	6010
Innovasion mahsulotga doir xarajatlar qoplanganda	6710, 6510, 6010	5110	6010	5110
Innovasion maxsulot kirim qilinganda	1100, 2800	2010	0100, 0400	0800
Maqsadli moliyalashtirish schyotlarini yopilishiga	8850, 8851	8530	8850, 8851	8530

Manba: Muallif ishlanmasi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 майдаги “Фаол тадбиркорлик ва инновацион фаолиятни ривожлантириш учун шарт-шароитларни яратиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-3697-сонли қарори.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 24 июлдаги Ўзбекистон Республикасининг “Инновацион фаолият тўғрисида”ги ЎРҚ-630-сонли қонуни.
3. Афонин, И.В. Инновационный менеджмент и экономическая оценка реальных инвестиций: учебное пособие / И.В. Афонин. – М.: Гардарики, 2016. – 201 с.
4. Мукумов З.А. Инновацион фаолият харажатлари ҳисоби ва аудитини такомиллаштириш масалалари («Ўзнефтегазмаш» АК корхоналари мисолида). Монография.- Т.:Fan va texnologiya, 2013. - 154 бет
5. Мамутов, В.К. Правовое обеспечение инновационной деятельности / В.К. Мамутов // Экономика региона. – Екатеринбург: Институт экономики УрО РАН, 2009. – № 4. – С. 51–56.
6. Баранова, Е.С. Экономические науки / Вестник ЧитГУ. – 2012. – № 2(81). – С. 125–128.
7. Барковская, В.Е. Методологические аспекты оценки инновационной деятельности малых предприятий в наукоградах / В.Е. Барковская // Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия: Экономика. – 2020. – № 3. – С. 27–34.
8. Буланова, Е.В., Соменкова, Н.С., Ягунова, Н.А. Формирование стратегии развития малого инновационного предприятия промышленного комплекса // Вопросы инновационной экономики. – 2020. – Т. 9, № 2.
9. Зокиров, А.И., Владыка, М.В. Оценка инновационного потенциала российской промышленности / А.И. Зокиров, М.В. Владыка // Экономические и гуманитарные науки. – 2018. – Т. 323, № 12. – С. 12–17.
10. Мурашова, Н.А. Анализ факторов, влияющих на эффективность инновационной деятельности / Н.А. Мурашова // Экономика и предпринимательство. – 2020. – № 8. – С. 1016–1021.
11. Санникова, И.Н., Татарникова, Э.В. Оценка инновационного потенциала предприятия для управления развитием / И.Н. Санникова, Э.В. Татарникова // Менеджмент в России.
12. Бакалягин, Г.Б. Инновационные аспекты развития малого предпринимательства в современных условиях // Изд-во Типография ИП Насирдинова В.В., 2011. – С. 5–6.
13. Бурханов, М. Формы и методы инновационного развития и оценки их влияния на рост конкурентоспособности предприятий Узбекистана // Иқтисод ва молия. – Тошкент, 2012. – № 11. – Б. 8–15.
14. Гафуров, У.В. Инновацион ғояларни амалиётга жорий этишда кичик бизнес иштрокини фаоллаштириш // Иқтисод ва молия. – Тошкент, 2012. – № 2. – Б. 17–23.

Internet-resurslar:

15. Инновация тушунчаси ҳақида. – Режим доступа: <https://www.terabayt.uz/post/innovatsiya-tushunchasi-haqida>
16. Инновацион ривожланиш вазири билан эксклюзив суҳбат. – Режим доступа: <https://kun.uz/>
17. Инновация – биз ёшларни келажакни яратишга руҳлантирмоқда. – Режим доступа: <https://yuz.uz/news/innovatsiya--biz-yoshlarni-kelajakni-yaratishga-ruhlantirmoqda>
18. Инновацион фаолият қонун билан қўллаб-қувватланади. – Режим доступа: https://www.norma.uz/oz/qonunchilikda_yangi/innovacion_faoliyat_qonun_bilan_qullab-quvvatlanadi

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100